p. Vrublevskio biblioteka

Krynica
ŠALTINIS

VILNIA, 19 ŚNIEŽNIA 1939 HODU.
№ 10 (707). Hod vydańnia XXI.

BIEŁARUSKAJA NARODNAJA HAZETA
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

Cana numaru 10 cent. Padpiska na hod—5 lit., na paŭhoda 3 lity. Da kanca 1939 h. — 0.75
Adras red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

JAŠČE Ŭ SPRAVIE BIEŁARUSKAJ ŠKOŁY

Sprava biełaruskaj škoły ad času pavarotu Vilni da Litvy apynułasia ŭ novych abstavinach. Bolš śviedamyja i nacyjanalna vyrablenyja Biełarusy astalisia ŭ Savieckaj Biełarusi. Biełarusy-ž, jakija adyjšli da Litvy,—heta pieravažna ŭžo značna spolščanyja i nacyjanalna mienš śviedamyja. I nia dziva—tut pieravažna Biełarusy kataliki, jakich praz 20 hadoŭ pierarablała na Palakoŭ nia tolki polskaja dziaržava z usim svaim aparatam, ale tak-ža i kaścioł. Dy bolš taho — polskija ŭłady navat i pravasłaŭnuju carkvu zaprahali ŭ polonizacyju pravasłaŭnych Biełarusaŭ, a časta, navat nie čakajučy na pažadanyja dla siabie vyniki z boku carkvy, sami pravasłaŭnych Biełarusaŭ zapisvali Palakami. Byli tak-ža masavyja zdareńni pierapisvańnia pravasłaŭnych Biełarusaŭ u kataliki, a hetym samym i ŭ „Palaki." Hetyja fakty zdaralisia pry šukańni pasadaŭ, pracy, u vojsku, pry žanimstvach i h. d.

Słovam, biełaruskaja škoła ŭ Litvie pačynaje svaju pracu ŭ sapraŭdy dziŭnych i ciažkich varunkach, kali Biełarusy masava papisany Palakami. Adnak-ža hetaja trudnaść pavoli pieramahajecca i biełaruskaja škoła kranułasia z miesca. U Vilni adčyniena Biełaruskaja Dziaržaŭnaja Prohimnazija. Pieršaja klasa hetaj škoły ŭžo maje 40 vučniaŭ. Dalejšaje pryjmo vučniaŭ jašče budzie tryvać da Novaha Hodu.

Pry Prohimnazii arhanizavałasia tak-ža Biełaruskaja Dziaržaŭnaja Pačatkavaja Škoła № 49. Arhanizavaŭsia adzin kamplet likam 35 dziaciej. Dalej idzie praca kala arhanizavańnia druhoha kampletu tej-ža biełaruskaj pačatkavaj škoły. Jość nadzieja, što hetaja praca da Novaha Hodu budzie zakončana pamysna.

Hetak u Vilni. Na pravincyi pokul-što horaj. Tam, ak daviedvajemsia, u vializarnaj bolšaści siarod spolonizavanaha nasielnictva pracujuć škoły polskija, jak heta i daŭniej było, kali nia ličyć navuki litoŭskaha jazyka. I tolki dzie-nia-dzie, dzie papadajecca ŭ škole vučyciel Biełarus, ci taki vučyciel, jaki prynamsi znaje biełaruski jazyk, tam navuka krychu adbyvajecca i pabiełarusku. Voś-ža my ćviorda prakanany, što tam, dzie nasielnictva havora pabiełarusku, škoły pavinny być biełaruskija i z vučycialami Biełarusami. Inakš dalej budzie adbyvacca polonizacyja Biełarusaŭ, pašyracca analfabetyzm (niahramatnaść), bo dzicia musić pačynać vučycca tolki ŭ movie svaich baćkoŭ, a tak-ža hetkaja niebiełaruskaja škoła siarod Biełarusaŭ nia daść mahčymaści biełaruskamu dziciaci navučycca dziaržaŭnaj movy litoŭskaj, bo trudna, a navat i niemahčyma biełaruskamu dziciaci navučycca litoŭskaj movy, kali hetaj movy jaho vučać u niezrazumiełaj dla jaho movie polskaj.

Dzieła hetaha baćki, jakich jazykom jość biełaruski, pavinny pomnić ab dabry svaich dziaciej i prasić litoŭskija ŭłady, kab dla ich byli biełaruskija škoły. Tak-ža dzieła hetaha takija baćki i ŭ pašpartoch pavinny zaznačać svaju biełaruskaść, kab sapraŭdy atrymać dla svaich dziaciej biełaruskuju škołu. Praŭda, i dalej idzie rašučaja ahitacyja z boku polskaha, što chto katalik, toj i Palak, a tak-ža z boku rasiejskaha, što chto pravasłaŭny, — toj i Rasiejec, ale hetych złosnych i nierazumnych bajkaŭ užo vialiki čas niasłuchać. *Ł. Barovič*

Vajna na mory i ŭ pavietry

13 śnieźnia siol. miž hadz. 6 i 10 pry bierahoch Uruguayu (Paŭdz. Ameryka) adbyłasia vialikaja bitva niamieckaha krejsera „Admiral Graf von Spee" z trymia anhlickimi mienšymi krejserami. Adzin z anhlickich krejseraŭ („Essex") byŭ mocna pabity i ratavaŭsia ŭciekami; dva druhija („Ajax" i „Achilles") dalej napadali na niamieckaha praciŭnika, jaki ŭ kancy zmušany byŭ schavacca ŭ neŭtralnyja vody, u havań Montevideo. U hetaj havani niamiecki parachod moh astavacca tolki da niadzieli ŭnačy, paśla čaho musiŭ vypłyć uznoŭ na mora, hdzie jaho čakali i najaho palavali anhlickija i francuskija parachody. Apošnija paviedamleńni kažuć, što krejser von Spee, pierasadziŭšy svaju załohu na inšy karabiel, vyjšaŭ na mora i sam siabie ŭzarvaŭšy pajšoŭ na dno.

Nad vostravam Helgoland adbylisia dźvie vialikija bitvy ŭ pavietry pamiž anhlickimi i niamieckimi bombavozami. Z abiedź viuch staron byli vialikija straty.

Niemcy pačnuć nastupleńnie

Znaŭcy spadziajucca, što vykľučeńnie Savietaŭ z Lihi Narodaŭ i ratyfikacyja saviecka-niamieckich dahavoraŭ zusim abieśpiačaje Niamieččynie tyły na ŭschodzie i raźviazvaje ruki na zachadzie. U suviazi z hetym dahadvajucca, što Niamieččyna ŭ chutkim časie pačnie rašučaje nastupleńnie na francuskim froncie.

FINY DALEJ BARONIACCA

Z viestak, jakija nadchodziać z pola bitvy ŭ Finladyi adnaho možna być peŭnym, — što Finy ćviorda baroniacca i kali niejdzie adstupajuć, dyk tolki tady ŭžo, kali niama inšaha vychadu. Tymbolš, što matarjalnyja siły Savietaŭ niezraŭnana bolšyja. Hetak 15 h. m. Finy adstupili z Salmijaervi (60 klm. na paŭdzień ad Petsamo) i z viedamych kapalniaŭ niklu kala Kolasjoki. Z svajho boku i Finy raźbili abo ŭziali ŭ pałon kolkinaccać savieckich tankaŭ i zatapili saviecki tarpedaviec typu „Gordyj." Dzieła dalšaj abarony urad Finski zmabilizavaŭ usich svaich rezervistaŭ, jakija z roznych pryčyn byli jšče niezmabilizavanyja.

Яшчэ прыймаюцца кандыдаты ўва ўсе клясы і аддзелы

3-клясавае Беларускае Дзяржаўнае Прогімназіі

(дасюлешняя гімназія бяз ліцэю)

і Беларускае дзяржаўнае Пачаткавае Школы

Лекцыі ў прогімназіі і пачаткавай школе адбываюцца нармальна. У прогімназію і пачаткавую школу прыймаюцца вучні, якія цяпер вучацца ці вучыліся ў польскіх або расейскіх школах.

Прыймо кандыдатаў у прогімназію і пачаткавую школу адбываецца ў памешканьні гімназіі на Дамініканскай вул. №. 35, у гадзінах ад 8 да 12.

Arhanizacyja biełaruskich pačatkavych škołaŭ

Litoŭskaja ŭłada naskolki tolerantnaja ŭ adnosinach da nacyjanalnych mienšaściaŭ, nastolki i punktualnaja ŭ vykanańni svaich zakonaŭ. Dzieła hetaha, prystupajučy da arhanizacyi biełaruskich pačatkavych škołaŭ, nieabchodna kiravacca zakonam ab pačatkavych škołach dla nacyjanalnych mienšaściaŭ. Kab uniknuć u hetaj spravie nieparazumieńniaŭ, padajom adpaviednyja punkty „Zakonu ab pačatkavych škołach" (Pradžios mokyklų įstatymo).

§ 14

U pačatkavaj škole z vykładovaj litoŭskaj movaj dzieciam nialitoŭskaj nacyjanalnaści, kali ich jość nia mienš, jak 32 (pierš było 20), vykładajecca *jak asobnaja navuka* mova toj nacyjanalnaści.

§ 26

Vykładovaj movaj u pačatkavych škołach jość litoŭskaja. U rajonie pačatkavaj škoły, u jakim jość nia mienš jak 50 dziaciej (pierš było 30) nialitoŭskaj nacyjanalnaści, moža być arhanizavana pačatkavaja škoła z nialitoŭskaj vykładovaj movaj. U takich škołach litoŭski jazyk vykładajecca jak asobny abaviazkavy pradmiet, pačynajučy z druhoha addziełu; pačynajučy z III addziełu na litoŭskaj movie vykładajecca paznańnie baćkaŭščyny, historyja i hieohrafija.

§ 28

U pačatkavyja škoły z nialitoŭskaj movaj vykładańnia mohuć być pryniatyja dzieci tolki toj nacyjanalnaści, jakoj mova źjaŭlajecca vykładovaj u škole. Dzieci, katorych **adzin z baćkoŭ** jość litoŭskaj nacyjanalnaści, pavinny vučycca ŭ škole z litoŭskaj movaj navučańnia.

§ 29

U škołach z nialitoŭskaj vykładovaj movaj kancelaryja pavinna viaścisia ŭ litoŭskaj movie.

Praktyka arhanizavańnia ŭ Litvie mienšaściovych pačatkavych škołaŭ pakazała, što dovadam nacyjanalnaj prynaležnaści źjaŭlajecca pašpart. Dzieła hetaha kožny Biełarus, jaki choča, kab jaho dzicia atrymlivała aśvietu ŭ rodnaj blizkaj sercu i zrazumiełaj movie, pavinien u pašparcie na pytańnie, jakoj jon nacyjanalnaści (movy), palitoŭsku „tautybės", adkazać, što jon „Gudas", h. zn. Biełarus.

Toj Biełarus, katory ŭ pašparcie nie zapisvajecca Biełarusam, robić dva prastupki: 1) ašukivaje ŭstanovu, katoraja vydaje pašpart, 2) kryŭdzić svaich dzietak, katorych pazbaŭlaje praŭnaj padstavy vučycca ŭ rodnaj movie, h. zn. jon robicca voraham svaich ułasnych dziaciej i navat voraham dziaržavy, katoraj pieraškadžaje vychavać dziaciej u lubovi da svajej baćkaŭščyny, bo luboŭ baćkaŭščyny vychoŭvajecca **tolki ŭ rodnaj škole ŭ rodnaj movie.**

Rajon adnej škoły abyjmaje vakolicu ŭ adlehłaści 2 z pałavinaj km. ad školnaha budynku. Dzieła hetaha žychary hetaj vakolicy, katoryja zapisanyja abo zapišucca ŭ svaich pašpartoch Biełarusami, chočučy mieć svaju biełaruskuju škołu, pavinny zrabić špis dziaciej 7—14 hadoŭ, kažny baćka (abo maci ci apiakun) pavinien padpisać hety špis i prysłać jaho ŭ „Biełaruski Centr u Litvie". Lik dziaciej pavinien adpaviadać §§ 14 i 26 vyšej padadzienaj vypiski z zakonu ab pačatkavych škołach.

Padajom formu hetaha špisu:

.... valsčiaus .... kaimų
(nazoŭ vołaści) (nazoŭ viosak)

Gudų tautybės mokyklinio amžiaus vaikų sąrašas
(špis dziaciej biełaruskaj nacyjanalnaści školnaha vieku).

Eilės №	Vaikų pavardės ir vardai (Proźviščy i imiony dziaciej)	Tėvų vardai (Imiony baćkoŭ)	Amžius (viek)	Tėvų arba globėjų parašai — (Podpisy baćkoŭ abo apiakunoŭ)
1	Susłovič Ivan	Symon	7	
2	Busieł Ściapan	Jazep	8	

Pry składańni špisaŭ treba mieć na ŭvazie, što ŭ miastečkovych i viaskovych škołach dzieci I addziełu zimoju nia vučacca: jany prachodziać kurs I addziełu ŭ praciahu dvuch letnich semestraŭ: ad 1 traŭnia da 15 červienia i ad 1 vieraśnia da 1 listapada pieršy hod i ŭ hetyja samyja miesiacy na druhi hod. U haradoch **usie dzieci** vučacca ad 1 vieraśnia da 1 traŭnia (a IV, V i VI addziely da 15 červienia).

Dyk u miastečkach i vioskach mohuć być takija zdareńni, što, naprykład, zapišacca dziaciej navat bolš zakonnaj normy, a dla narmalnaj mienšaściavaj škoły moža nie akazacca patrebnaha liku vučniaŭ. Pałožym, pavodle špisu jość 70 dziaciej, z ich 30 pieršaha addziełu, jaki vučycca letam, dyk na zimni semestr astajecca 40 dziaciej, h. znača mienš, čym vy mahajecca zakonam ab mienšaściovaj škole. U takich zdareńniach užo treba prasić Ministra Aśviety asobnaha dazvołu na adkryćcio škoły.

Majučy ŭsio hetaje na ŭvazie, treba zaraz-ža **nieadkładna** ŭziacca za składańnie špiskaŭ dziaciej biełaruskaj nacyjanalnaści. Hetu rabotu pavinny ŭziać na siabie ŭsie śviedamyja Biełarusy vioski, viaskovaja intelihiencyja i asabliva tyja asoby, katoryja majucca być nastaŭnikami ŭ biełaruskich škołach. Tyja, chto zaraz-ža nie zajavić svajho žadańnia mieć biełaruskuju škołu, mohuć spaźnicca i potym tolki paškadujuć, pabačyŭšy, jak ciažka dzieciam vučycca ŭ niezrazumiełaj movie.

Baćki i apiakuny! Litoŭskija zakony dajuć Vam prava na škołu ŭ rodnaj movie. Vaš abaviazak pierad dziaćmi i baćkaŭščynaj nieadkładna skarystać z hetaha prava!

Špisy dziaciej školnaha vieku pasyłajcie na adras: Gudų Veikimo Centras Lietuvoje, Vilnius Zavalinė g vė 1.

A. B.

Uład-Inicki 4)

Aryšty, Biareza j vola

(*Uspaminy aryštanta*)

U samaj Biarezie

9 vieraśnia, kala hadz. 10-j, nas pryviaźli na st. Biareza—Kartuskaja.

Vysadziŭšy z vahonaŭ, nas pieraličyli j čaćviorkami paviali ŭ łahier, jak my dumali. Da łahieru było kilometraŭ 6, uleva, jak my jechali. Słabiejšym i ŭ kaho było šmat rečaŭ palicyja dazvoliła naniać padvodu; zapłacili za jaje 6 złotaŭ, zhary; hrošy sabrali ŭ składku ad karystaŭšych.

U pałavinie darohi zrabili adpačynak. Pry darozie sialanie kapali bulbu. Palicyja zahadała im pryniaści niekalki viodraŭ vady, za katoruju aryštavanym zaprapanavana było zapłacić „pavodle sumleńnia."

Jašče my addychali j prahavita pili vadu, jak mima nas z praciŭnaha kirunku prajšla vialikaja hramada ludziej, bolej za 100 Išli jany čaćviorkami, i choć byli akružanyja palicyjaj, ale nie ŭ takim liku, jak my. Pamiž ich pieravažali žančyny, navat z dziaćmi, mienšymi j bolšymi. Jasna było, što heta — vysielency a moža adpuščanyja z łahieru. Vid ich byŭ sumny. tvary chudyja, tolki vočy bliščeli, vopratka — łachmany, bosyja, a kali chto byŭ abuty, to tolki dla fasonu... Pa ŭsim było vidać, što pieražyli jany šmat hora, moža takoha, jakoje j nas čakała...

—„Mašyravać!" — pačułasia kamanda, i my pajšli.

Pierad samym łahieram, uleva ad darohi, vidnielisia ruiny niejkaha muru j budynku... Prypomniłasia, što heta ruiny kolišniaha manastyra, zasnavanaha tutaka jezuitami-kartuzami, ad katorych i samaja miascovaść nazvałasia Biareza-Kartuskaj. Hładzieŭ ja na tyja ruiny j dumaŭ ab dzivach času... Bo-ž adhetul kaliści vychodziła śviatło Chrystovaj navuki, prasiaknutaje luboŭju da ludziej, a ciapieraka pobač z im stała miesca, kudy chryścijanie chryścijanaŭ-ža viaduć na hibieńnie, niama viedama za što.

Žviarnuŭšy ŭprava j prajšoŭšy kavałak pylnaj darohi ŭzdoŭž ščylnaha z doščak parkanu, my akružyli jaho i ŭzyjšli na kobrynskuju šašu — šyrokuju, z prysadami j kvietkami z abodvuch bakoŭ.

Pazirajučy na hałoŭki milenkich astraŭ i hvaździkoŭ, mianie achapiła cichaja pryjemnaść, ale nie nadoŭha, bo voś mima nas dvuch palicyjantaŭ praviali hrupu samych praŭdzivych biarezaŭskich aryštantaŭ. Vopratka na ich była z šeraha zrebnaha pałatna, na hałovach mieli zrebnyja „łodački", jak u polskich žaŭnieraŭ abozńikaŭ. Na plačach-ža, va ŭsiu šyryniu ich i vyšyniu łapatkaŭ, kažny mieŭ vialikija, čornyja cyfry svajho numaru. Ja, jak moh, łaviŭ zrokam ichniuju ličbu j mieniej tysiačy nie zaŭvažyŭ. Na niekatorych kašuli byli zachvarbavanyja kryvioju...

Tolki prajšli hetyja numaravanyja ci apiačatanyja ludzi, jak my stali pierad varotami svajho miesca byćcia, katoraje raźlahałasia z abodvuch bakoŭ šašy. Z adnaho boku nad varotami vidnieŭsia napis: „Miejsce odosobnienia w Berezie Kartuskiej," a z druhoha boku šašy, naprociŭ, bačylisia druhija varoty ŭ takoj-ža daščataj i ščylnaj aharožy. Nad imi byŭ napis „Komendant miesca odosobnienia w Berezie Kartuskiej". —Jakija niavinnyja słovy, — padumaŭ ja, akurat jak „prycisnuty da muru!"

Cicha j sumna stała.

Z pieršych varotaŭ vyjšli inšyja palicyjanty, z humovymi pałkami, pahutaryli z našymi j hetyja adyjšli nabok. Biarezaŭskija palicyjanty adrazu pakazalisia hrubiejšymi j vastrejšymi.

Pačulisia ichnija kamandy.

Žančynam zahadali stać asobna j pieraličyli ich. Z druhich varotaŭ vyjšli palicyjantki z humovymi pałkami j paviali žančyn za tyja varoty.

Pieraličyli j nas, jak niejkija miortvyja rečy, biez nazovaŭ, adnolkavyja, bo navat nie spraŭdžali pa špisku. Zahadali ruchacca ŭ pieršyja varoty, skamandavaŭšy: „Biahom!"

Tolki ja ŭbieh za varoty, jak nad hałavoju pačuŭ novy kryk „biahom" i adnačasna z im udar pa plačach. Nie hładzieŭ ja, chto j čym udaryŭ, a pabieh...

Biahu... pamiž palicyjantaŭ stajaŭ-

„Zvany Baraćby“

Zvon Biełaruskaha Žaŭniera

Upiaršyniu ŭ Vilni praz radyjo 12-ha śniežnia a hadzinie 12-j pieradavalisia huki „Zvanoŭ Baraćby.“ Štodzienna hetaj samaj paroj jany hučać praz radyjo i buduć hučeć zaŭsiody, hetkim sposabam addajučy pa šanu zhinuŭšym u baraćbie za Niezaležnaść Litvy. Usich zvanoŭ 35. Nazvali ich „Zvanami Baraćby“. Zaviešany na viežy Vajennaha Muzeju ŭ Kaŭnasie.

Uračysty akt zaviešańnia „Zvanoŭ Baraćby“ adbyŭsia 15 lutaha 1937 h., u vialeju śviatkavańnia 19-ch uhodkaŭ Niezaležnaści Litvy.

U akcie miž inšym skazana:

„Hetyja 35 „Zvanoŭ Baraćby“, nazvanych imiam paŭšych za Niezaležnaść Litvy, a taksama nazovami miesc baraćby za Svabodu Litvy, ranicaj i viečaram, dniom i nočču iz Narodnaj Śviatyni — iz Viežy Vajennaha Muzeju, miłahučnymi hałasami buduć pramaŭlać da vas, Lićviny, ad imia tych, što pali pad Vilniaj, Kłajpedaj, Šyrvintami, Giedrojciami, Radziviliškami, Alitaj, Dźvinskam i na ŭsich tych palach, kudy siahali varožyja kuli i hdzie apynulisia syny Litvy, kirujučysia śviatoj luboŭju Baćkaŭščyny“...

„Zaviešvajem hetych 35 „Zvanoŭ Baraćby,“ tut, na hetaj viežy Svabody, pry Mahile Niaviedamaha Žaŭniera i pomniku Niezaležnaści, pry pačesnaj dla Narodu mahile, pry śviatyni pamiatak — Vajennym Muzei, jaki ŭfundavaŭ narod dziela vyražeńnia češci Vitaŭtu Vialikamu. Adhetul ad imia paŭšych, byccam recha z henaha boku „viečnaj hranicy,“ pa ŭsie viaki pramaŭlać buduć da nas ab šlachotnaj lubovi Baćkaŭščyny i abaviazkach adnosna Baćkaŭščyny, a taksama ab vyražanych Joju honarach. Adhetul imien na, ci śpiavajučy ŭračysty nacyjanalny himn, ci sonięčnyja narodnyja pieśni, ci badzioryja žaŭnierskija pieśni,— jany zaŭsiody buduć słać ščyryja molby u Nieba i klikać nas: Nie zabudźciesia, nie zabudźciesia, Lićviny, śviatoj pamiaci tych, što z honaram pali za Baćkaŭščynu, što achviarna addali svajo žyćcio na toje, kab vy mahli žyć u Svabodnaj Baćkaŭščynie.

Jany — hetyja „Zvany Baraćby,“ ad imia paŭšych, zaŭsiody buduć prypaminać nam, što My, Litoŭski Narod, viakami byli čutkimi i achviarami i samaadračeńniem zdabyli sabie Svabodu i što hetuju Svabodu zmožam abierahčy dziela budučyni narodu tolki achviarami i samaadračeńniem.“

„Zvany Baraćby“ achryščany i paśviačany a taksama pieršy raz adazvalisia ŭ dzień Narodnaha Śviata 8 vierašnia 1937 h. „Zvany Baraćby“ hučać štodzienna a hadzinie 12-j upoŭdni tak-ža i na chvalach radyjovych, siahajučy u najdalejšyja kutki Litvy i prypaminajučy usim Lićvinom u Svabodnym Kraju i paza jaho miežami ab rupnaści i abaviazku pracavać dla dabra svajej Baćkaŭščyny.

U baraćbie za Niezaležnaść Litvy brali ŭčaście i Biełarusy. Byli zarhanizavany biełaruskija časci pry litoŭskaj armii.

Udziačnyja braty Litoŭcy, šanujučy pamiać usich paŭšych u baraćbie za Svabodu Litvy, nie abminuli i Biełarusaŭ. *Z 35 „Zvanoŭ Baraćby“ — 26-ty z carhi maje nazoŭ Zvonu Biełaruskaha Žaŭniera.*

Hramadzianie!

Pamiatajcie ab biednaj biełaruskaj školnaj moładzi! Nadychodzie Śviata Božaha Naradžeńnia. Čakajem jaho z radaściaj. Ale małaja radaść tym, jakija nia majuć čaho ješci, u što abucca i apranucca. Da hetkich naležać mnohija z vučniaŭ biełaruskaj pačatkavaj škoły i biełaruskaj prohimnazii ŭ Vilni.

Hramadzianie! Nie zabudźcie ab hetych patrabujučych, padarujcie im, što možacie, — hrošy, vopratku, abutak. Achviary pryjmaje redakcyja „Krynicy“.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

„РАНІЦА“ — беларуская тыднёвая газэта. Pad hetkim nazovam ŭ Niamieččynie (u Berlinie) pačała vychodzić biełaruskaja hazeta. Pieršy numar jaje vyjšaŭ 3 śniežnia 1939 h. Hazeta praznačana dla Biełarusaŭ na emihracyi i dla vajennapałonnych. Farmat via liki. Cana adnaho numaru 15 fenihaŭ. Adres redakcyi: Berlin N W. 87, Eicke von Repkow—Platz 3. Telef. 39-77-86.

Michaś Vasilok u Niamieččynie. Miesca prabyvańnia viedamaha zachodnie-biełaruskaha paeta Michasia Vasilka, jaki ŭ svaim časie byŭ zmabilizavany ŭ polskuju armiju, praz doŭhi čas nia było viedamym. I tolki apośnim časam redakcyja naša atrymała viestku, što M. Vasilok znachodzicca ŭ Niamieččynie, jak vajennapałonny z b. polskaj armii. Pracuje jon u ziemlarobstvie ŭ adnoj bolšaj haspadarcy ŭ uschodniaj Bavaryi. Pry hetaj nahodzie daviedvajemsia, što vajennapałonnyja Biełarusy ŭ Niamieččynie na ahuł trymajucca samadzielna, jak asobnaja śviedamaja nacyjanalnaja hrupa. Pracujuć najčaściej asobnymi nievialikimi hrupami čałaviek pa 10—20 i dobra majucca. U adnej z takich hrup i pracuje M. Vasilok.

a. Michał Maskalik—hreka-katalicki śviaščeńnik i biełaruski dziejač — znachodzicca dalej u Niamieččynie. Jon, pobač z svajej pracaj navukovaj, adviedvaje ciapier łahiery dla vajennapałonnych i vyšukvajučy tam Biełarusaŭ starajecca ab palepšańni ichniaha losu dy niasie im relihijnuju paciechu. Chto z Biełarusaŭ chacieŭ-by ŭvajści z a. Maskalikam u kantakt biezpasiaredni, chaj piša na adres: München 23, Mandlstr. 10.

Paciarpieŭšyja ad vajny. Biełarusy — žychary Vilni, jakija choćuć jakoj-niebudź pomačy ad Litoŭskaha Čyrvonaha Kryža, pavinny jaknajchutčej źjavicca na Zavalnuju 1—2 ad hadziny 12—14 i vypaŭnić tam adpaviednuju ankietu.

Jašče adna siła. 15 h. m. na Vilenskim Universytecie atrymaŭ dyplom inžyniera ahranomii b. redaktar „Biel. Krynicy“ i staršynia Biełaruskaha Studenckaha Sajuzu Adam Dasiukievič. Vinšujem i čakajem pry pracy!

Hety 26„Zvon Baraćby“ Biełaruskaha Žaŭniera vyražaje kult dla biełaruskich achviar,dla ŭsich Biełarusaŭ, što addali svajo žyćcio za Svabodu i Niezaležnaść Litvy. *J. K.*

šych u dva rady i biŭšych tych, što biehli pieradamnoju.

Palicyjanty kryčali „biahom“ i bili... a my, jak chto moh, biehli... biehli prosta, u łukatki, ad adnaho radu palicyjantaŭ da druhoha, pierahaniajučy adzin adnaho, papichajučy pieredniaha, kab dać sabie darohu, — kažny, jak moh, jak znaŭ, tak ratavaŭsia ad bićcia, nie hladzieŭ na svajho tavaryša... Nia było tutaka litaści j humannaści pamiž ludziej, katorych spatkała adnolkavaja niadola... A palicyjanty tolki kryčali „biahom!“ i bili... Bili humovymi pałkami, prykładami strelbaŭ, kałami, paleččami, chto što mieŭ u rukach... Bili ad usiaho serca j dušy, raźjušanyja žorstkaju złościu, bo ŭ niekatorych łamalisia ŭ rukach pałki j paleččy. Strašna było biehčy ad adnaho ŭdaru pad druhi, ale pavarotu nia było... I my biehli, stahnali, kryčali, raŭli.. Biehli j padali, kulalisia adzin cieraz druhoha, adzin druhoha taptali j tak mo' jakich 100 metraŭ, uzdoŭž adnaho trochpavierchavaha budynku...

Až užbiehli na niejkuju darožku uzdoŭž dracianoj aharožy, potym pamiž drotu na niejki plac, akružany kalučym drotam. Ciapieraka nas biŭ kažny strečny palicyjant, jaki tolki jšoŭ pa hetaj darozie... Zachraplisia, zasaplisia, pahublali svaje kłumki, šapki, parassypali svaje pajki chleba z „Centralki“, parvali vopratku ab draty, pierahaniajučy j papichajučy adzin adnaho... Heta było niešta žudasnaje, i nia bićcio, a katavańnie.

Katavali na Łukiškach u 1926 i ŭ 1927 h.h., hetak-sama aźviarełyja ludzi, ale toje katavańnie to nie zraŭniałasia-b i z tracinaju ciapierašniaha.

Na placy, dzie my zatrymalisia, da nas padyjšoŭ palicejski siaržant i, nazyvajučy nas internavanymi, abvieściŭ režym. Voś niekatoryja punkty jaho: 1) biasprečnaja pasłuchmianaść i ŭvažlivaść jak da palicyi tak i da „instruktaroŭ“ naznačanych z pasiarod nas; 2) pisańnie j atrymlivańnie piśmaŭ zabaroniena; 3) nijakija pasyłki, ni jeminnyja, ni z vopratkaju, da internavanych nie dapuskajucca; 4) dakuplivańnie ježy — zabaroniena; 5) najbližejšym načalnikam źjaŭlajecca „instruktar“ — tolki jon moža dakładać kamandantu hrupy ab usiakich prośbach internavanaha; 6) vopratka j chuście internavanym nie dajecca i chto ŭ čym pryjechaŭ, u tym i budzie da kanca internavańnia... Mnohija z nas pry hetym pazajzdravali tamu, chto pryjechaŭ u ciaplejšaj vopratcy i ŭ lepšym vobuju. Biada j hora čakali bosych i łohkaapranutych — a ich, oj, šmat było! . A vosień užo čułasia ŭ pavietry, asabliva ranicami.

Dalej siaržant zahadaŭ addać u depozyt hrošy, dakumenty j naahuł vartasnyja rečy, a ŭsiakuju drobiaź, jak hrabiani, partmanki, papiarośnicy, listki j inš. vykinuć von.

Paśla hetaha z našaj hrupy vyklikali lekaraŭ. Z Biełarusaŭ akazaŭsia tolki Arsień Paŭlukievič. Daktary ahladzieli stan zdaroŭja prybyŭšych, addzialili ad nas kalekaŭ, słabych i starych i adviali ich niekudy ŭ inšuju hrupu...

Na daktorskim ahladzie šmat u kaho na plačach i na rukach byli vidać žoŭtyja pałaski — heta byli śłady bićcia, udaraŭ pałak. Kamu papałasa macniej, dyk pałoski byli nia žoŭtyja, a čyrvonyja, z padciokami kryvi. U mianie to byli žoŭtyja pałoski na abiedźviuch rukach, vyšej łokciaŭ.

Kali ŭsio toje rabiłasia, ja, jak moh, navokał hladzieŭ, što nas akružaje... Ničoha nia ŭbačyŭ, tolki płaty z kalučymi dratami, a za imi ludzi j ludzi, sotni, tysiačy stajali ŭ radoch, jak my. Horda j važna pami-ž tych pryhniečanych ludziej chadzili palicyjanty... Jany kryčali, łajali, machali pałkami j bili..

Da drotu, katory addzialaŭ naš plac ad susiedniaha, z taho boku padbiahali ludzi j prasili chleba...

— Choć kusočak... Vośmy dzień tutaka — kazali jany.

— A skul? — cichańka pytajemsia.

— Z Haliččyny — kažuć, — jość z Vałyni, z Łemkaŭščyny...

— A Biełarusy jość?

— Oj šmat: z Horadni, z Vialejki, z Maładěčna, iz Słonimščyny, z Ašmianščyny, Trok, z Čaremchi, z Paleśsia... adusiul — kazali jany. *(d. b.)*

VOKAM PA ŚVIECIE

Saviety vyklučany z Lihi Narodaŭ 14 h. m.. Jak pryčyna padadziena vystupleńnie Savietaŭ praciŭ Finlandyi. Pry hałasavańni ŭstrymalisia pradstaŭniki: Finlandyi, Kitaju, Juhasłavii i Hrecyi. Savieckaje ahienctva „Tass" bača ŭ hetym „anhlickuju i francuskuju režyseryju".

Polskaja Nacyjanalnaja Rada ŭ Paryžy ŭtvarylasia z emihranckich pradstaŭnikoŭ polskaha hramadzianstva. Uvajšli ŭ jaje miž inš: I. Padereŭski, H. Liberman, L. Želihoŭski, St Mackievič, Michaloŭski.

Ratyfikacyja saviecka-niamieckaha dahavoru ab hranicach i pryjaźni z dnia 28.IX. 1939 i dadatkovych pratakołaŭ z dnia 4.X.1939 adbyłasia anahdaj u Berlinie. Niamieččyna paśla hetaha zajaviła, što jana ciapier peŭnaja stanovišča Savietaŭ.

Što straciła Anhlija. Aficyjalna paviedamlajuć, što za adzin minuły tydzień było zatoplena 7 anhlickich parachodaŭ ahulnaha abyjma 33318 tonnaŭ i 8 parachodaŭ neŭtralnych ahulnaha abyjma 26612 tonnaŭ. Za čas pieršych troch miesiacaŭ vajny anhlicki handlovy flot straciŭ 82 parachody (300 000 tonnaŭ).

Ahulnyja-ž straty Anhlii ŭ ludziach za hety samy čas troch miesiacaŭ vynosiać: 2100 (dźvie tysiačy sto), a za try miesiacy vajny ŭ 1914 h. było zabitych Anhličan 12.500 čałaviek.

„Rigaische Rundschau" — niamiecki štodzieńnik, jaki vychodziŭ u Ryzie praz 72 hady, z dniom 13 śniežnia pierastaŭ vychodzić z pryčyny masavaha pierajezdu Niemcaŭ u Niamieččynu.

Saviecka-japonskija handlovyja pierahavory pačnucca ŭ Maskvie 10 studnia 1940 h.

Kanhres bałtyckich narodaŭ maje być sklikany na 15—17 červienia 1940 h. u Tallinie (Estonija).

Lietuvos LLOYDAS

Akc. Strachavoje T-va

Tavarystva strachuje:

ad ahnia,
ad kradziežy z uzłomam,
ad raźbićcia šybaŭ,
transparty,
samachody (auto-casco),
ad nieščaślivych vypadkaŭ
ad adkaznaści cyvilnaj,
na žyćcio.

URAD: Kaunas, L. Sapiegos g-ve 4c. Tel 21381-85.
ADDZIEŁ: Vilnius, Gedimino 17
Telefony: 303 i 747.

Biełarusy! Uvaha!

Pry zapisyvańni na atrymańnie novych pašpartoŭ vyrazna treba padavać svaju ***biełaruskuju*** *nacyjanalnaść. U novych abstavinach budzie heta mieć vielmi važnaje značeńnie.*

Nia viercie nijakim padšeptam ab vydumanaj niebiaśpiecy dla tych, chto zapišycca biełarusam. Heta vydumka. Praŭda-ž u tym, što śviedamym biełarusam siahońnia ŭ Litvie možna padavacca zusim śmieła i adkryta.

I naadvarot, pavodle zakonaŭ Litvy, niebiaśpiečna ŭsiakaje chitravańnie. Miž inš. u biełaruskuju napr. školu mohuć chadzić dzieci tolki takich baćkoŭ, jakija ***aboje*** *zapisany ŭ pašpartoch jak biełarusy.*

Dyk kožny biełarus pavinien siahońnia ab hetym pamiatać sam i drubich uśviedamlać.

Akc. Strachavaja Supałka „KOOPERACYJA"

zasnavanaja sajuzam kooperatyvaŭ i inšymi ahulnahaspadarskimi arhanizacyjami Litvy

na vyhodnych varunkach strachuje:

majemaść ad ahnia i inšych vypadkaŭ,
tavary transpartavanyja na suchapućci i na mory,
tavarnyja karabli i zmotaryzavanuju lokomocyju,
a taksama
tavarnyja karabli i transparty
ad vajennaha ryzyka.

Adres: KAUNAS, Laisvės Al. 39, Tel. 23 936, 25 804 i 24 334.
ADDZIEŁ: VILNIUS, Mickievičiaus g. 22—1, Tel. 373, 341.

UVAHA! UVAHA!

Užo vyjšaŭ z druku i pradajecca

БЕЛАРУСКІ АДРЫЎНЫ КАЛЕНДАР на 1940 Г.

Kalendar hety maje dva styli: novy (katalicki — łacinkaj) i stary (pravasłaŭny — hraždankaj). U kalendary źmieščany pradskazańni ab pahodzie, mnoha cennych radaŭ, pryhožych vieršaŭ roznych biełaruskich paetaŭ, śmiešnych žartaŭ i inš.

Cana 1 ekzemplara 50 centaŭ. — Chto kupić bolš dastanie skidku.

Kupić-vypisać biełaruskija kalendary možna ŭ:
Biełaruskaj Knihарni „PAHONIA", Vilnia, Zavalnaja 1 i Bieł. Kniharni St. Stankieviča, Astrabramskaja 2.

AKC. T-VA

„MAISTAS"

za pasiarednictvam svaich kramaŭ prapanuje na KALADY

SMAČNUJU VENDŽANUJU ŠYNKU

Kuplenuju vendžanuju šynku „Maistas" varyć sam. Vareńnie kaštuje adzin lit

Varanuju šynku možna zakazać da 18 hadz. 22 śniežnia ŭ kramach „Maistas'a":

Krama № 1, Mickieviča 30, telef. 71	Krama № 11, Vilenskaja 22, tel. 1176
„ „ 2, Vialikaja 2, „ 1473	„ № 12, Gedymina 24, „ 1107
„ „ 3, Daminikanskaja 12 „ 2797	„ „ 13, Kalvaryjskaja 59 „ 1186
„ „ 4, Zamkovaja 16, „ 205	„ „ 14, Antakolskaja 33 „ 1466
„ „ 5, V. Pahulanka 18, „ 139	„ „ 15, Naŭharodzkaja 112 „ 2549
„ „ 6, Mickieviča 22, „ 1514	„ „ 16, Lehijonovaja 28/30 „ 2798
„ „ 7, V. Pahulanka 53a „ 2434	„ „ 17, Zavalnaja 55, „ 2559
„ „ 8, Vilenskaja 27, „ 1527	„ „ 18, „ „ 21
„ „ 9, Mickieviča 49, „ 181	„ „ 19, Zarečnaja 30, tel. 1143
„ „ 10, „ „ 10, „ 1099	„ „ 20, Piłsudskaha 23 „ 2706

Грамадзян—падпішчыкаў з-за межаў просімо належную ад іх падпісную плату перасылаць міжнароднымі купонамі, якія магчыма атрымаць на кожнай пошце і ўклаўшы ў канвэрт, адрасаваны на імя рэдактара, выслаць у рэдакцыю. Купоны прадаюцца па аднаму, але перасылаць іх можна адразу па 5 і па 10 экзэмпляраў. Адрэс трэба пісаць палітоўску: Inž. Adolfas Klimavicius. Pylimo g-vė 1. Vilnius.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

— **Ruch** u Vilni ad suboty 16 h. m. dazvoleny da hadz. 23, zamiest dahetulešniaj 21-aj. Značа zabaroniena chadzić pa miaście ad 23-aj da 4-aj, razam 5 hadzinaŭ.

— **Padatki** ad ziemlarobaŭ usiej novapryłučanaj da Litvy Vilenščyny ŭ 1940 hodzie majuć być daravany.

— **Ministerstvy ŭ Vilniu** z Kaŭnasu majuć pieranosicca tolki ŭ krasaviku — mai. Chutčej krychu majuć pieranieścisia: Universytet, Ministerstvy Aśviety i Kamunikacyi.

— **Torf** u Vilni užo źjaviŭsia ŭ prodažy. Tonna zvyčajnaha torfu kaštuje 33 lity, prasavanaha — 38 litaŭ.

— **Vilenski Universytet** uvajšoŭ užo ŭ novy dla siabie pe ryjad pracy. 16 h. m. usie spravy universytetu ŭziali ŭžo pradstaŭniki litoŭskaha Ministerstva Aśviety. Vykonvajučy abaviazki rektara Vil. Universytetu praf. Ihn. Končius zajaviŭ, što vosienski trymestr končyŭsia zusim narmalna. Na universytet buduć pryjmacca tolki tyja, chto paadzinočku padaść prośbu i pradstavić adpaviednija dakumenty...

— **Na pracharčavańnie** Vilni i Vilenščyny, pavodle padličeńniaŭ praf. d-r. J. Krikščiunasa, treba zboža na 6 milj. litaŭ, miasa na 4 milj. l., małočnych praduktaŭ na 4 ½ milj. l., cukru na 1.7 milj. l., razam 18 miljonaŭ litaŭ.

— **Jašče ab pašpartoch** Zhodna z zajavaj Načalnika m. Vilni vydača pašpartoŭ u Vilni pačataja 18 h. m. praciahniecca da pałaviny lutaha. Pašparty vydajucca ŭ 20 punktach. Pracuje pry hetym 150 uradoŭcaŭ, jakija ŭ dzień majuć vydać pa 2000 pašpartoŭ. Prava na pašparty, a tymsamym i hramadzianstva Litvy mohuć mieć asoby, jakija dakažuć, što žyli ŭ Vilni ad 1920 da 1939, abo ad 1904 da 1914.

Aściarožna rachujučy, treba spadziavacca, što lik niehramadzian Litvy ŭ Vilni moža asiahnuć 90 tys. asob. Čužyncom i uciekačom budzie dadziena 4 tydni času, kab pakinuć Litvu. U praciŭnym razie zmušany buduć padparadkavacca zakonu ab čužyncach.

— **Hydroelektroŭnia ŭ Turniškach** kala Vilni maje być hatovaj za dva hady. Hetak zajaviŭ u presie hałoŭny inžynier m. Vilni Landsbergis.

— **Prymus strachoŭki** ad ahnia ŭ haradoch Litvy ad 1.1.1940 budzie skasavany. Možna strachavacca budzie pryvatna. Ab strachoŭcy budynkaŭ sialanskich budzie asobnaje rasparadžeńnie.

HRAMADZIANIE! Prysyłajcie adrasy svaich znajomych, kab i jany mahli atrymać probny numar „Krynicy".

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarinos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1.
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.